

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

силових, координаційних здібностей і загальної витривалості, тобто саме тих фізичних якостей, виховання яких є пріоритетними для дівчат студентського віку.

Ключові слова: степ-аеробіка, структура, студентки, зміст, заняття.

СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ ЗАНЯТИЙ СТЕП-АЭРОБИКОЙ В СИСТЕМЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОК ВУЗОВ.

Наталья Хлус

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

Автором статьи раскрывается содержание и структура занятий степ-аэробикой в системе физического воспитания студенток ВУЗов. Доказано, что этот вид двигательной активности способствует укреплению здоровья, воспитанию силовых, координационных способностей та общей выносливости, то есть тех физических качеств, воспитания которых есть приоритетными для девушек студенческого возраста.

Ключевые слова: степ-аэробика, структура, студентки, содержание, занятие.

STRUCTURE AND CONTENT CLASSES STEP AEROBICS IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION STUDENTS OF THE UNIVERSITY.

Natalia Hlus

Glukhivskiy National Pedagogical University Alexander Dovzhenko

The content and the structure of step aerobics classes in the system of girl-students physical education at the higher educational establishments are defined in the article. It is grounded that this type of moving activity promotes health strengthening, development of physical coordination abilities, general endurance, i.e. those physical qualities which are of high priority for girl-students.

Key words: step aerobics, structure, girl-students, content, classes

ОЦІНКА ФАХОВИХ ЯКОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК УМОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ШКОЛЯРІВ

Володимир Черняков

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Постановка проблеми. У світі оновлення шкільної освіти в Україні важко переоцінити навчально-виховний вплив вчителя фізичної культури на школярів у процесі педагогічної діяльності, спрямованої на забезпечення якісного фізичного виховання учнівської молоді [6; 8].

Зрозуміло, що найбільший вплив у цьому процесі мають такі вчителі, чії фахові якості якнайповніше відповідають вимогам вихованців. Саме тому дослідження значущості фахових якостей вчителя фізичної культури як компоненту його професійної компетентності постає однією з важливих умов забезпечення ефективності навчально-виховного впливу на школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки проблема формування професійної компетентності вчителя фізичної культури все частіше розглядається науковцями України [3; 5; 7]. У наукових працях з дослідження цієї проблеми зазначається, що високий рівень професійно-педагогічної компетентності педагога неможливий без наявності в нього сукупності загальнолюдських, морально-вольових та професійно-педагогічних якостей особистості, необхідних для успішної майбутньої фахової діяльності.

Водночас у праксеологічній моделі вчителя фізичного виховання [1] стверджується, що кожен вчитель фізичної культури, відповідно до потреб суспільства, має відповідати певним загальнопрофесійним вимогам – володіти педагогічними знаннями й уміннями, необхідними для успішного здійснення фахової діяльності, які набуваються за час навчання у вищому навчальному закладі, у ході педагогічної діяльності та сукупністю загальнолюдських цінностей і якостей особистості [2; 8].

Враховуючи це, нами здійснено дослідження на предмет оцінювання школярами професійно значимих якостей вчителя фізичної культури.

Мета дослідження полягає у дослідженні ставлення школярів до професійно значимих якостей особистості вчителя фізичної культури. Реалізація поставленої мети здійснювалась шляхом вирішення наступних завдань:

- визначити рейтинг професійно значимих якостей вчителя фізичної культури;
- здійснити порівняльний аналіз важливості якостей вчителя фізичної культури для фахової діяльності;

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

– побудувати ієрархію найважливіших професійних якостей вчителя фізичної культури.

Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка “Методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до формування здорового способу життя сучасної молоді”.

Результати дослідження. З метою вивчення окремих аспектів професійної компетентності вчителів фізичної культури нами проведено анкетування учнів загальноосвітніх шкіл м. Чернігова.

Карта діагностики професійно значущих якостей вчителя розроблена на основі характеристик, визначених у дослідженні А.А. Найна [4]. До проведення анкетування з метою оцінки якостей особистості вчителя фізичної культури було залучено 750 учнів 6-10 класів (по 150 учнів кожного класу). У процесі дослідження нами було виокремлено 3 групи якостей вчителя фізичної культури: 1 група – загальнолюдські; 2 група – морально-вольові; 3 група – професійно-педагогічні.

Школярам було запропоновано оцінити 15 загальнолюдських якостей, 15 морально-вольових якостей, 15 професійно-педагогічних якостей, які є невід’ємною частиною професійного світогляду вчителя фізичної культури й основою його професійної майстерності та визначити ступінь їх важливості для професійно-педагогічної діяльності. Кожна якість оцінювалась учнями як: а) найважливіша, б) необхідна, в) бажана.

До переліку загальнолюдських якостей нами було включено ввічливість, доброзичливість, доброта, культура поведінки, любов до дітей, людяність, охайність, порядність, почуття гумору, співчутливість, справедливість, тактовність, товарицькість, уважність, чесність.

До переліку морально-вольових якостей нами було включено активність, вимогливість, винахідливість, відповідальність, врівноваженість, дисциплінованість, енергійність, наполегливість, переконливість, послідовність, принциповість, самостійність, стриманість, терплячість, цілеспрямованість.

До переліку професійно-педагогічних якостей нами було включено уміння висловлюватись логічно й чітко, володіння рідною мовою, ерудиція, знання індивідуальних особливостей учнів, індивідуальний підхід, новизна в роботі, організаційні здібності, працьовитість, проведення цікавих уроків, прагнення до самовдосконалення, продуктивність діяльності, спеціальні та загальні знання, спортивна підготовка, спостережливість, творчість.

Як показують результати проведеного дослідження, високий рівень професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури неможливий без наявності в них високого рівня сформованості та прояву ними загальнолюдських якостей. Вчитель, якому притаманні гуманні якості, на більш високому рівні здатен виявляти соціально-педагогічну активність та здійснювати позитивний дидактичний вплив на школярів.

Домінуючу роль, на думку учнів 6-10 класів (табл. 1), серед загальнолюдських якостей особистості вчителя фізичної культури посідає любов до дітей ($\bar{X}=53,33\%$). На друге місце школярі поставили справедливість ($\bar{X}=52,53\%$). Третьою за значенням діти вважають чесність ($\bar{X}=51,60\%$). Далі за рангом вони розмістили такі якості: доброта ($\bar{X}=46,53\%$), уважність ($\bar{X}=44,80\%$), культура поведінки ($\bar{X}=43,33\%$).

Визначаючи першочерговість загальнолюдських якостей вчителя фізичної культури, діти ставлять на перші місця такі якості, які дозволяють школярам почуватись комфортно в умовах навчально-виховного процесу та які хочуть, перш за все, розвивати в собі. Слід зауважити, що школярі поставили на перші місця якості, притаманні високогуманному суспільству, в якому вони хочуть жити.

Використовуючи засоби фізичного виховання, вчитель фізичної культури має неабиякі можливості для створення позитивного виховного впливу на учнівську молодь у процесі своєї педагогічної діяльності. Важливу роль при цьому відіграють його особистісні якості не тільки як педагога, а й моральні чесноти, притаманні йому як людині. Враховуючи вищевказане, нами

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

було проведено дослідження на предмет оцінювання учнями морально-вольових якостей вчителя фізичної культури.

Таблиця 1

Оцінка професійно значимих якостей вчителя фізичної культури (%)

Місце	Загально-людські	\bar{X} (y %)	Морально-вольові	\bar{X} (y %)	Професійно-педагогічні	\bar{X} (y %)
I	Любов до дітей	53,33	Відповідальність	51,33	Спортивна підготовка	53,20
II	Справедливість	52,53	Стриманість	46,40	Проведення цікавих уроків	52,53
III	Чесність	51,60	Терплячість	46,00	Індивідуальний підхід	43,60
IV	Доброта	46,53	Врівноваженість	45,33	Працьовитість	43,47
V	Уважність	44,80	Цілеспрямованість	43,87	Організаційні здібності	40,13
VI	Культура поведінки	43,33	Активність	42,80	Уміння висловлюватись логічно і чітко	39,47
VII	Товариськість	42,67	Дисциплінованість	42,67	Новизна в роботі	38,93
VIII	Порядність	41,87	Винахідливість	41,07	Спостережливість	37,07
VIII	Почуття гумору	41,87	Енергійність	38,93	Знання індивідуальних особливостей учнів	37,07
VIII	Ввічливість	41,87	Самостійність	36,80	Спеціальні та загальні знання	35,87
XI	Співчутливість	41,20	Переконливість	33,87	Продуктивність діяльності	34,80
XII	Людяність	40,67	Наполегливість	33,73	Прагнення до самовдосконалення	33,07
XIII	Охайність	40,00	Вимогливість	32,27	Володіння рідною мовою	32,40
XIV	Доброзичливість	39,47	Послідовність	30,67	Творчість	30,27
XV	Тактовність	30,67	Принциповість	26,13	Ерудиція	26,93

Співставлення відповідей школярів стосовно якостей другої групи (табл. 1) дозволило нам встановити, що найважливішою морально-вольовою якістю вчителя фізичної культури школярі вважають відповідальність ($\bar{X}=51,33\%$). На друге місце учні поставили стриманість ($\bar{X}=46,40\%$). Третьою за значенням діти вважають терплячість ($\bar{X}=46,00\%$). Далі вони розмістили такі якості вчителя: врівноваженість ($\bar{X}=45,33\%$), цілеспрямованість ($\bar{X}=43,87\%$), активність ($\bar{X}=42,80\%$).

Оцінка школярами важливості морально-вольових якостей вчителя фізичної культури як складових компонентів реалізації його професійної компетентності ґрунтується на сприйнятті ними особистості педагога, якому притаманні якості високої моралі та духовності, демократичності та толерантності.

Узагальнення відповідей учнів 6-10 класів дозволило нам встановити, що найважливішими морально-вольовими якостями вчителя фізичної культури вони вважають такі, що спрямовані на гуманне та демократичне забезпечення навчально-виховного процесу в школі та значною мірою характеризують рівень його фахової кваліфікації та професійної компетентності.

Водночас найважливішими для фахової діяльності вчителя фізичної культури постають професійно-педагогічні якості, які значної мірою характеризують рівень сформованості його педагогічної майстерності. Саме тому у вивченні професійно важливих якостей особистості вчителя фізичної культури провідне місце посідають його професійно-педагогічні якості, які виступають провідним компонентом його професійної компетентності.

На основі аналізу відповідей школярів (табл. 1) стосовно оцінки якостей, які характеризують рівень педагогічної майстерності вчителя фізичної культури, нами встановлено, що найважливішою професійно-педагогічною якістю учні вважають спортивну підготовку ($\bar{X}=53,20\%$). На друге місце вони поставили уміння проводити цікаві уроки

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

($\bar{X}=52,33\%$). Третью за значенням діти визначають уміння здійснювати індивідуальний підхід ($\bar{X}=43,60\%$). Далі учні розмістили такі якості вчителя: працьовитість ($\bar{X}=43,47\%$), організаційні здібності ($\bar{X}=40,13\%$) та уміння висловлюватись логічно й чітко ($\bar{X}=39,47\%$).

Оцінюючи важливість професійно-педагогічних якостей вчителя фізичної культури, учні ставлять на перші місця такі якості, які є, на їхню думку, особливо важливими для його професійно-педагогічної діяльності та повною мірою визначають його фахові можливості у вихованні позитивного ставлення учнівської молоді до фізичного виховання. Оскільки, як відомо, саме ці якості виступають якісною характеристикою педагогічної майстерності вчителя фізичної культури, то вони, безперечно, постають також і визначальними умовами його навчально-виховного впливу на школярів. Поставивши на перше місце спортивну підготовку, більшість школярів свідомо визначає, що без неї вони не бачать вчителя фізичної культури як справжнього фахівця, який відповідав би їх прагненням та сподіванням.

Аналіз результатів проведеного дослідження дозволив нам здійснити ранжування 20 найважливіших професійно значимих якостей особистості вчителя фізичної культури. Узагальнені показники представлені у табл. 2.

За результатами дослідження до переліку 20 найважливіших якостей „ідеального”, на думку школярів, вчителя фізичної культури увійшли 4 професійно-педагогічних, 7 морально-вольових та 9 загальнолюдських якостей. Із табл. 2 видно, що найважливішим, на думку школярів, у особистості вчителя фізичної культури є раціональне поєднання наступних якостей, відповідно до місць ранжування: любов до дітей ($\bar{X}=53,33\%$), спортивна підготовка ($\bar{X}=53,20\%$), справедливість ($\bar{X}=52,53\%$), проведення цікавих уроків ($\bar{X}=52,53\%$).

Важливою умовою створення позитивного навчально-виховного впливу на школярів є відповідність якостей особистості вчителя тим вимогам, які вони до нього висувають, а також їх доступність розумінню. Якщо школярі розуміють значення сформованості окремої якості вчителя, то вони свідомо будуть намагатись розвивати її і у собі.

Таблиця 2

Рейтинг найважливіших фахових якостей вчителя фізичної культури (%)

Ранг	Якості особистості „ідеального” вчителя фізичної культури	Середній відсоток відповідей, \bar{X} (n=750)
I	Любов до дітей	53,33
II	Спортивна підготовка	53,20
III IV	Справедливість	52,53
	Проведення цікавих уроків	52,53
V	Чесність	51,60
VI	Відповідальність	51,33
VII	Доброта	46,53
VIII	Стриманість	46,40
IX	Терплячість	46,00
X	Врівноваженість	45,33
XI	Уважність	44,80
XII	Цілеспрямованість	43,87
XIII	Індивідуальний підхід	43,60
XIV	Працьовитість	43,47
XV	Культура поведінки	43,33
XVI	Активність	42,80
XVII-	Товариськість	42,67
XVIII	Дисциплінованість	42,67
XIX-	Порядність	41,87
XX	Почуття гумору	41,87

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Досвід педагогічної діяльності вчителів показує, що чим більше педагог відповідає тим вимогам, які до його особистості „висуваються” суспільством та, зокрема, школярами, тим вагоміший його виховний вплив на них. Діти ж наслідують тільки такого вчителя, який відповідає їхньому ідеалу, задовольняє їхні потреби у формуванні необхідних знань, умінь і навичок, створює високоморальний виховний простір.

Мотиви процесу розуміння та сприйняття особистості вчителя і його якостей визначаються у потребах людського життя та у навчально-пізнавальній діяльності школярів. Процеси розуміння, що мають місце в навчанні, мають свою особливу мотивацію. Основу цієї мотивації складають потреби та зацікавленість школярів у розумінні важливості виховання в собі якостей, необхідних для майбутнього суспільного життя.

Підсумовуючи вищесказане, маємо констатувати, що вчитель, який відповідає сучасним „вимогам” школяра, володіє необхідними якостями, постійно їх удосконалює, завжди буде користуватись „попитом” у школярів. Тільки такий педагог здатен стати авторитетом у дітей і матиме на них позитивний виховний вплив. І це не тільки вимоги та потреби школярів до особистості вчителя фізичної культури, а й вимоги до нього сучасної школи та постійно прогресуючого суспільства.

Висновки. Проведені нами дослідження засвідчили, що загальнолюдські, морально-вольові та професійно-педагогічні якості складають обов’язкову невід’ємну частину фахової готовності вчителя фізичної культури до професійної діяльності та виступають детермінантою його соціально-педагогічної активності. Високий рівень розуміння та оцінки комплексу особистісних якостей вчителя учнями постає фактором, який виступає основою забезпечення його виховного впливу на школярів.

Побудована за результатами проведеного дослідження ієрархія професійних якостей особистості вчителя фізичної культури відображає напрямки розробки моделі комплексу ідеальних якостей особистості педагога, які прагнутимуть наслідувати школярі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бельський Я. Праксеологічна модель вчителя фізичного виховання / Я. Бельський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві: Зб. наук. праць. – Луцьк, 1999. – С. 120-123.
2. Горбенко А.В. Оценка значимости квалифицированного специалиста в сфере физической культуры и спорта / А.В. Горбенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХХІІІ, 1999. – № 15. – С. 45-48.
3. Конох А.П. Сутність та структура професійно-педагогічної компетентності як найвищого рівня педагогічної майстерності / А.П. Конох // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2004. – № 12. – С. 20-28.
4. Найн А.А. Критерии оценки деятельности педагога физической культуры / А.А. Найн // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 10. – С. 15-18.
5. Новицький Ю.В. Концептуальні засади формування професійної компетентності в фізичному вихованні і спорті / Ю.В. Новицький // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету [Текст] Вип. 98 / ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2012. – № 98. – С. 179-183.
6. Ольчедаєвська В.М. Про стан викладання шкільного курсу основ здоров’я у загальноосвітніх навчальних закладах міста Чернігова / В.М. Ольчедаєвська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету [Текст] Вип. 98 / ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2012. – № 98. – С. 188-191.
7. Стрельников В. Развитие личностных смыслов и ценностных ориентаций педагога / В. Стрельников // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 11-13.
8. Тимошенко О.В. Теоретико-методологічні засади оптимізації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / О.В. Тимошенко. – Київ, 2009. – 45 с.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

АНОТАЦІЇ

ОЦІНКА ФАХОВИХ ЯКОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК УМОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ШКОЛЯРІВ

Володимир Черняков

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Досліджено розуміння учнями загальноосвітньої школи важливості фахових якостей вчителя фізичної культури. Побудовано ієрархію з 20 найважливіших фахових якостей вчителя фізичної культури.

Ключові слова: фахові якості, вчитель фізичної культури.

ОЦЕНКА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК УСЛОВИЕ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ВЛИЯНИЯ НА ШКОЛЬНИКОВ

Владимир Черняков

Черниговский национальный педагогический университет имени Т.Г. Шевченка

Исследовано понимание учениками общеобразовательной школы важности профессиональных качеств учителя физической культуры. Построена иерархия из 20 наиболее важных профессиональных качеств учителя физической культуры.

Ключевые слова: профессиональные качества, учитель физической культуры.

ESTIMATION OF PROFESSIONAL QUALITIES THE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE AS THE CONDITION OF TEACHING AND EDUCATIONAL INFLUENCE ON SCHOOLBOYS

Volodimir Chernyakov

The Chernigov national pedagogical university of a name of T.G. Shevchenka

The understanding is researched by pupils of a comprehensive school of importance of professional qualities the teacher of physical culture. The hierarchy of 20 most important professional qualities the teacher of physical culture is constructed.

Key words: professional qualities, the teacher of physical culture.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Аліна Чхань, Андрій Дмитрук

Вінницький національний технічний університет

Постановка проблеми. Перебудова системи освіти, входження в єдиний європейський простір вимагає від вищої школи корінного і всебічного покращення професійної підготовки і фізичного виховання майбутніх спеціалістів. В умовах якісного перетворення всіх сторін життя нашого суспільства підвищуються вимоги до фізичної підготовленості молоді, що є необхідним для майбутньої плідної трудової діяльності. Одним з найбільш важливих і складних завдань, що стоять перед спеціалістами фізичного виховання, є формування у молоді усвідомленої потреби систематичних занять фізичною культурою для досягнення і збереження належного рівня здоров'я. Вивчення рухової активності, визначення кількісних і якісних характеристик рівня здоров'я студентської молоді з урахуванням специфіки професійної діяльності, вибір найбільш ефективних засобів і методів занять фізичною культурою в умовах вищого навчального закладу може допомогти вирішенню проблеми підвищення мотивації до занять фізичною культурою [2].

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в спортивній практиці накопичений значний досвід з використання традиційних підходів до вибору засобів і методів фізичного виховання, визначені форми і методи мотивації студентів до занять фізичною культурою, але не вирішеним залишається проблема підвищення мотивації студентів до занять фізичною культурою [1,5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У теорії і практиці фізичного виховання існує велика база теоретичних і практичних знань з питань здорового способу життя на основі підвищення рухової активності. Деякі дослідники вбачають вирішення цієї проблеми в площині розробки і наукового обґрунтування педагогічних технологій цілеспрямованого формування у молоді позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до здорового способу життя, виховання у них свідомого ставлення до свого здоров'я, як до особистісно-соціальної цінності [3,4]